

יו"ל לקראת מבחן "דרשו"
על הדף היומי, שיתקיים
אי"ה ביום שישי י"א בסיון.

סיכום הדף

סיכומי גפ"ת בהירים על סדר הדף

קידושין סד – זכא קמא יז

- לפניך סיכום שמטרתו **לסדר** את עיקרי הדברים העולים מן הגמרא; - חילוקי ופרטי הדינים.
- חילוקי הטעמים.
- דינים טעמים והלכות העולים מן התוס'.
- בכל מקום שנסמן כזה « מופיעה ההלכה.
- דברי רש"י שאין עליהם חולק שולבו בדברי הגמ' ללא ציון.

לע"נ סבתי מרת חנה ע"ה בת הגה"צ ר' שלום לופס ז"ל

נדפס על נייר חו"ל שאיך בו חשש חילול שבת

©

כל הזכויות שמורות
להערות והארות, תרומות והנצחות:
יוסף אוהנה
ברזיל 101 ירושלים
054-8416200

פקס: 1532-6521811
דוא"ל: 6521811@gmail.com

סד

- אמר האב, בני זה בן ט', בתי זו בת ג', דביאתם ביאה - נאמן לקרבן אבל לא למכות ועונשין.
- בני זה בן י"ג, בתי זו בת י"ב - נאמן לנדרים, דע"א נאמן באיסורים, וכיון דאב דייק לדעת שניו שעליו מוטל להודיע לאחרים, עשאוהו כבידו (תוס'). ונאמן לחרמים (אם הם החרימו מנכסיהם, הוי חרם), ולהקדשות, ולערכים (אם אמר ערכי עלי) אבל לא למכות ולעונשין.
- לעונשין: לרש"י - בעי' שיהיה בן י"ג ובת י"ב ושיביאו ב' שערות.
- לר"י - סגי בריבוי שערות, דאיין דרכס לבוא קודם י"ג שנה.
- א"נ - סגי שהגדילו בקומה והביאו ב' שערות.
- ועוד - דסגי או בכ' שערות או בשנים.
- קדשתי וגרשתי בתי קטנה, אם היא עכשיו קטנה - נאמן, ופסולה לינשא לכהן שנא': "את בתי נתתי לאיש הזה".
- נשבת ופדיתיה - אינו נאמן לפוסלה לכהונה ואם היא בת כהן אינו נאמן לפוסלה מתרומה. דלנישואין הימניה רחמנא לאב, בשבוייה לא הימניה.
- לרבא: אמר בשעת מיתתו יש לי בנים - נאמן להתיר אשתו, דאינה זקוקה ליבום.
- יש לי אחים - אינו נאמן לאסור, דלצעורה קמכוון.
- אמר בשעת קידושין, ובשעת מיתתו אמר הפוך, לרבי - כנ"ל, דנאמן להתיר ולא לאסור.
- לר' נתן - אף נאמן לאסור, דכיון שחזר בו קושטא קאמר שלא יהא עון תלוי בו.
- לאב"י: אם הוא לא מוחזק לא בבנים ולא באחים - נאמן לומר דיש לו בנים, דמוקי לה אחזקה קמייתא דאינה זקוקה ליבום. ואין נאמן לומר דיש לו אחים דמפיק מחזקה.
- מוחזק דזקוקה ליבום (יש אחים ואין בנים) ובשעת קידושין אמר שאין לו אחים, לרבי - נאמן, דאיכא מה לי לשקר (לרש"י - דבמקום לומר לה שאין לו אחים יכל לומר לה פטנא לך בגיטא סמוך למיתתי. לתוס' - מיגו שיכתוב גט בשעת קידושין לגרשה כשירצה והוי כגט ישן דמהני (בדיעבד)) וס"ל ד'מה לי לשקר' כעדים דמי ועקר חזקה דזקוקה, ואם אמר בשעת מיתה שיש לו אחים - אינו נאמן לאסור.
- לר' נתן - אף נאמן לאסור בשעת מיתתו, דס"ל ד'מה לי לשקר' כחזקה דמי ולא אתי חזקה דמה לי לשקר ועקרה לחזקה דמעיקרא דזקוקה. אם לא חזר בו בשעת מיתתו; לרש"י - נאמן להתיר דאין אדם חוטא ולא לו.
- לתוס' - במוחזק באחי אינו נאמן בשעת מיתה, שמא אין לו כח לתת גט.
- המקדש את בתו סתם, אין הבוגרת בכלל, ואפי' שהבוגרת עשתה את אביה שלוח לקדשה ואפי' שאמרה לו קידושיי לך - לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה (קטנה) ועביד מצוה דלא רמיא עליה (בוגרת).
- מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים ואמר קדשתי את בתי הגדולה, לר"מ - מחית איניש נפשיה לספיקא, ולכן בכת הראשונה כולם אסורות וצריכות גט מספק, דכל כת א' לגבי כת ב' גדולה קרי לה. בכת השניה גדולה בלבד אסורה.
- לר' יוסי - כולם מותרות חוץ מגדולה שבגדולות, דלא מחית איניש נפשיה לספיקא.
- ופליגי נמי באמר קדשתי בתי הקטנה, דלר"מ כל כת ב' לגבי כת א' קטנה קרי לה, אפי' שיכול לקרוא לה גדולה דהוי שבח לאב.
- בכת אחת דברי הכל; גדולה - גדולה ביותר. קטנה - קטנה ביותר. וכל השאר - קורא להם בשמם.

סה

- הנודר עד הפסח - אסור עד שיגיע הפסח, דזמנו קבוע.
- עד שיהא הפסח - אסור עד שיצא פסח.
- עד פני פסח: לר"מ - אסור עד שיצא.
- לר' יוסי - עד שיגיע. ופליגי בלשון ב"א האם כוונתו לפני פסח, או שיהא הפסח פנוי ועובר.

- נדר בדבר שאין זמנו קבוע, אפי' אמר עד שיהא - נתכוון לאסור עד שיגיע.
- אמרה קידשתי בפני ב' והלכו למדה"י (דבעי ב' לחלות הקידושין כדלמקון) - אסורה בקרוביו וצריכה גט, דשוויה אנפשה חתיכה דאיסורא. ומבקשין ממנו ליתן גט אף דמשעת נתינת הגט גם הוא נאסר בקרובותיה.
- אם נתן גט מעצמו - כופין אותו לתת כתובה, דארוסה יש לה כתובה אפי' אם לא כתב לה.
- המקדש בעד אחד - אינה מקודשת;

לרב כהנא - ילפי' "דבר" "דבר" ממזמן דבעי' ב' לחלות הקידושין. ואפי' ששניהם מודים לדברי העד, לא מהני מדין הודאת בע"ד, דהכא קא חייב לאחריני דקרובותיה נאסרים בו וקרוביו נאסרים בה.

- לרב פפא - דלא הימנוהו, אבל כששניהם מודים - מקודשת.
- מגרש אשתו מן הנישואין ולנה עמו בפונדקי, ואיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה; לב"ש - אינה צריכה ממנו גט שני, דלא אמרינן הן עדי יחוד הן עדי ביאה.
- לב"ה - צריכה ממנו גט שני, דהן הן עדי ביאה.
- ומודים במגרש מן האירוסין דלא אמרינן הן עדי יחוד הן עדי ביאה, דאין ליבו גט בו.
- במזמן - לא בעי' עדים לקיומי, דלא איברי סהדי אלא לשקרי. וכן פשרה ביחיד אף דצריכה קנין (תוס').
- אמר לו עד אחד אכלת חלב בשוגג והיה לך לידע (דאם אף לדברי העד לא היה לו לידע, אין סברא ששתיקתו כהודאה, אלא כאיני יודע תוס') והלה שותק - נאמן, דשתיקה כהודאה.
- אמר איני יודע - אינו נאמן העד, דכתי' "הודע אליו" ולא שיודיעוהו אחרים.
- ב' עדים: לר"מ - נאמנים לחייבו קרבן מק"ו דמחייבים מיתה.
- לרבנן - אין נאמנים.

- דבר שבידו (היה עושה עמו בטהרות) - נאמן ע"א לומר שנטמאו אפי' שמכחישו.
- אין בידו (אכלת חלב, שורך נרבע) - ע"א אינו נאמן, אא"כ שותק (והיה לו לידע, וכגון נתנסך בפניך).
- תוס': אן כשמהימן ליה כבי תרי.
- אן להתיר, ד"ע"א נאמן באיסורין".
- אן בדבר שיכול להתברר.

תוס': היה בידו: לאביי - הוי כאין בידו.
לרבא - אם אמר לו מיד, נאמן אפי' שמכחישו, אבל אי אשכחיה ולא א"ל מידי ואח"כ א"ל, אינו נאמן. « וכן הלכה.

פו

- שתיקה כהודאה, אף בנטמאו טהרותיך, ולא אמרינן האי דשתיק כיון שראוי גם בימי טומאתו.
- ואף בשורך נרבע, ולא אמרינן האי דשתיק כיון שכל השוורים לאו לגבי מזבח קיימי.
- ע"א א"ל 'אשתך זינתה' ושתק, לאביי - נאמן ואסורה עליו.
- לרבא - אינו נאמן, דאין דבר שבערה פחות משניים. ולא נאסרת מדין שוייה עליה חתיכה דאיסורא, דכאיסורים בשותק מהימן לא משום דשתיקה כהודאה, אלא משום דהוי 'רגלים לדבר' כדברי העד, ובערה אינו נאמן.
- בגדי כהונה; לרש"י - מותר ללבשן שלא בשעת עבודה, דניתינו ליהנות בהם.
- לתוס' - אסור ללבשן שלא בשעת עבודה, חוץ מציין דכתי' ביה "והיה על מצחו תמיד".
- תרי אמרי אישתבאי ותרי אמרי לא אישתבאי;
- לרש"י - היא - בחזקת כשרה, בנה - אין לו חזקת כשרות ופסול, דהוי חלל.
- לתוס' - תרי ותרי הוי ספיקא דרבנן. ליוחסין (דאורייתא) - החמירו ואסורה מדרבנן (וכ"ש בנה).
- לתרומה דרבנן - אף בנה כשר, דאהני ליה חזקה דאימיה.

- ינאי המלך הוחזק לבסוף בכשרות; לאבני (רלעיל): דהיה ע"א דאישתבאי - דלאבני נאמן - וקא מכחשי ליה תרי. לרבא (רלעיל): אן בתרי אמרי אישתבאי, ותרי הזימום. אן בתרי ותרי, והכת הב' אמרו שהייתה עם אמו שפחה שהכניסו לחדר עם הגוי, דנאמנים, דאין כאן הכחשה.
- כהן שנמצא בן גרושה או בן חלוצה - עבודתו כשרה, וי"א דכתי' "והייתה לו ולזרעו אחריו" - בין זרע כשר בין זרע פסול. תוס': אע"ג דבעלמא 'זרע' משמע כשר, הכא "לזרעו" מיותר דהו"ל למכתב "ולבניו", דבכנות לא שייך ברית כהונת עולם. ולכתחילה פסול דהא מחולל (רש"י).
- וי"א דכתי' "ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה" - אפי' חולין שבו 'תרצה'. וי"א מ"ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם" וכי היה הו"א שילך לכהן שלא בימיו, אלא זה כשר ונמצא חלל.
- כהן שנמצא בעל מום - עבודתו פסולה. במזיד - דכתי' "אך אל הפרוכת לא יבוא... ולא יחלל את מקדשי".
- בשוגג - מ"הנני נותן לו את בריתי שלום" - כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, ד-ו"ו ד'שלום' קטיעא. מקוה שהיה בחזקת שלם ונמצא חסר, טהרות שנעשו על גביו, לר"ט- טהורים, דאוקמה מקוה בחזקתו. לר"ע- טמאים, דהעמד אדם בחזקתו.
- טבל כהן ועבד עבודה ויש עדים שנחסר קודם טבילתו, לר"ט- עבודתו כשרה. ככן גרושה. לר"ע - פסולה. כבעל מום. דמקוה ובעל מום פסולם בע"א ובגופו משא"כ בן גרושה דבשניים ומאחרים (מחמת אמו).

פז

- גר, לר' יוסי- מותר בממזרת, דקהל גרים לא איקרי קהל. בנם - ממזר, דהלך אחר הפגום. לר' יהודה- אסור בממזרת, דאיקרי קהל.
- חלל שנשא ישראלית, לתנא קמא- הבת חללה ופסולה לכהונה. לר' דוסתאי בן ר' יהודה- הבת כשרה.
- מצרי שני (שנתייר אביו) שנשא מצרית ראשונה, לרבה בר בר חנה- בנם שלישי, דכיון שיש קידושין ואין עבירה הולכים אחר הזכר, דכתי' "לבית אבותם". ודווקא כששניהם מעם אחד, אבל בשני עממים (או מצרי שנשא ישראלית) "להם" הלך אחר פסולן.
- לרב דימי- בנם שני, דכתי' "אשר יולדו" ולא כתיב "אשר יולידו" - הכתוב תלאו בלידה.
- א' מהאומות שבא על כנענית (מז' אומות) - מותר לקנות את בנו לעבד, דכתי' "וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו".
- כנעני שבא על אחת מהאומות - אסור לקחת בנו לעבד, דכתי' "אשר הולידו בארצכם" - והוא נולד בחו"ל דבד"כ נולדים הבנים במקום של האם.
- נתגיירו הולד הולך אחר הפגום, דכתי' "להם" - הלך אחר פסולן, ואיירי בעמוני שנשא מצרית. אם נולד זכר הרי הוא עמוני ופסול לעולם.
- נולדה נקבה הרי היא מצרית, דאם תהיה עמונית הרי כתי' "עמוני" ולא עמונית.
- לר"ש התימני- יש ממזר מחייבי כריתות ולא מחייבי לאוין. « וכן הלכה. לר' עקיבא- יש ממזר מחייבי לאוין, דיליף מיבמה שהוי לאו ולא תפסי בה קידושין כדלקמן. לר' יהושע- אין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד.

- בחייבי כריתות לא תופס קידושין לכו"ע;

לר' עקיבא - דכ"מ שאין קידושין הולד ממזר, דכתי' "לא יקח איש את אשת אביו" ואיירי בזקוקת אביו שהיא אשת אחי אביו דבכרת, וסמך ליה "לא יבא ממזר".

לר"ש התימני ור' יהושע - מהיקש, דכתי' "כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו" - הוקשו כל העריות לאחות אשה שלא תפסי בה קידושין דכתי' "לא תקח". ולא מקשינן לנדה דתפסי בה קידושין (מ"תהיה בנדחה" משמע שיש בה הויה),

לר' יונה - דלחומרא מקשינן. לר"ש התימני - דהולד ממזר היינו חומרא, לר' יהושע - דהולד פגום.

לרב אחא בר יעקב - דאיכא גילוי מילתא להקיש לאחות אשה דלא תפסי קידושין, מק"ו מיבמה לשוק שהיא בלאו ולא תופס בה קידושין, דכתי' "לא תהיה אשת המת החוצה" - לא תהא בה הויה לזר.

סח

- לרבנן - קידושין תופסין בחייבי לאוין דכתי' "כי תהיין... אחת שנואה" - שנואה בנישואיה כגון חייבי לאוין, וכתי' "כי תהיין" דתפסי קידושין.

ור"ע מוקי לה, לר' סימאי - באלמנה לכה"ג. לר' ישבב - או בחייבי עשה, או (אי ס"ל דגם בחייבי עשה הולד ממזר) בכעולה לכה"ג דהוי עשה שאינו שוה בכל.

- בא על הסוטה - אין הולד ממזר.

מחזיר סוטה (דגרישה והחזירה), לר"ש - הולד ממזר, ומסביר הר' שלמה מדרי"ו, ש, כיון דאין לומר שמשום שגירשה יהא איסור נוסף, דאין גריעותא אחר הגירושין יותר מלפני הגירושין.

לתוס' - אינו ממזר, דכתי' "אחרי הוטמאה... להיות לו לאשה" משמע שאם החזירה איכא הויה.

מחזיר גרושתו - לכו"ע הולד ממזר.

- שפחה כנענית, לא תפסי בה קידושין - דכתי' "שבו לכם פה עם החמור" עם הדומה לחמור. ולדה כמותה (ולא הוי בנו ואפי' ממזר) - אן מ"האשה וילדיה תהיה לארונה".

אן לרבנן, מ"כי תהינה לאיש... וילדו לו" - כל היכא דקרינן "תהיה" קרינן "וילדו לו". ו"האשה וילדיה" דרשינן לכו"ע הגלילי לקמן.

כנענית, לא תפסי בה קידושין, לר"ש - מ"לא תחתן בם".

לר"ת - מ"בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך".

לר' יצחק שיש"ש - מ"לא תחתן" ומ"לא תקח", חד לכתחילה וחד לדיעבד.

ולדה כמותה: (שפגום, וזה שהוי ממזר ילפי' ממקום אחר)

לר"ש - "כי יסיר את בנך מאחרי" קאי א"בתך לא תתן לבנו" ומשום שיסיר את בנך שזה בן בתך. והוא קרוי "בנך" ולא הבא מעוברת כוכבים, מדלא קאי "כי יסיר" א"בתו לא תקח לבנך".

לר"ת - "כי יסיר" קאי א"בתו לא תקח לבנך" וה"ק כי יסיר החותן את בנך מאחרי, לפי' א' - ומדלא חש על בן הבן, משמע למעט אותו, ורבינא חידש מדלא כתי' "כי יסיר" גבי "בתך לא תתן לבנו" ש"מ שגם בנה קרוי בתך.

לפי' ב' - דיסיר החותן את בנך וההסרה היא שאין הזרע הבא מהן מתייחס אחר בנך, ורבינא חידש מדלא כתי' "כי יסיר את בתך" ש"מ דבתך הנשואה לעכו"ם אין הסרה כי הזרע מתייחס אחריה.

נכרית, לר"ש דדריש טעמיה דקרא, "כי יסיר" מיותר ודרשינן לשאר אומות.

לרבנן, דלא תפסי קידושין - מ"אחר כן תבוא אליה ובעלתה" מכלל דמעיקרא לא תפסי קידושין.

ולדה כמותה - מ"כי תהינה לאיש... וילדו לו" - כל היכא דקרינן "תהיה" קרינן "וילדו לו".

- האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד, לר"י הגלילי - הולד כמותה, שנא': "האשה וילדיה תהיה לאדוניה".
 לרבנן - דבריו קיימים.

סמ

- ממזר בשפחה; לר"ט - מותר לכתחילה, וישחרר את הבן וכשר, דהוי כולד במעי בהמה, דאין לה חיים.
 לר"א - הולד עבד ממזר, דכתי' "לא יבא לו" - הלך אחר פסולו. « והלכה כר"ט.
ממזרת בעבד; לכו"ע הולד ממזר, דאין לו חיים.

פרק רביעי - עשרה יוחסין

- ביהמ"ק גבוה מכל א"י שנא': "וקמת ועלית..." א"י גבוהה מכל הארצות שנא': "אשר העלה... מכל הארצות".
- לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת - שהפריש הפסולין, לאביי - הפרישם ועלו לבד.
 לרבא - העלם בע"כ.
- בתחילה לא עלו עם עזרא אלא לויים קצוצי בהונות שאינם ראויים לעבודה.
 "בקשו כתבם המתיחסים ולא מצאו ויגואלו מן הכהונה";
- ל"ק - גרולה חזקה דמעיקרא אכלו תרומה דרבנן והשתא (בא"י) אפי' דאורייתא. ולא חיישינן שיעלום ליוחסין, דריע חזקתייהו, לרש"י - במה שלא אוכלים קדשים.
 לתוס' - כיון שבקשו כתבם ולא מצאו.
- ל"ב - גרולה חזקה שבבבל לא היה חשש אטו דאורייתא ובא"י שייך לגזור אטו דאורייתא. ולא חיישינן שיעלום ליוחסין, כיון שאין אוכלים בתרומה דאורייתא.
- "קודש" - היינו תרומה, דכתי' "וכל זר לא יאכל קודש".
- "קדשים" - היינו שלמים, דכתי' "היא בתרומת הקדשים לא תאכל" - בחזה ושוק.

ע

- עלו ממזרים מבבל שנא': "תל מלח" - שדומים מעשיהם לסדום שהפכו למלח. "תל חרשא" - שקורא אבא ואמו משתקתו. "ולא יכלו להגיד בית אבותם" - זה אסופי.
- הנושא אשה שאינה מהוגנת (פסולה) לשם ממון, א. הויין ליה בנים שאינם מהוגנים.
 ב. מפסיד את ממונו ואת ממונה בחודש אחד.
 ג. אליהו כופתו וה' רוצעו.
- אדם חשוב אסור לעשות מלאכה בפני ג' ב"א, דגנאי הוא לדור שכפופים לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו. ומלאכה קטנה שרי.
- לא ישתמש איש באשה ואפי' קטנה, שלא תהא רגילה בין האנשים.
- אסור לשאול בשלום אשה משום קול באשה ערוה. וע"י בעלה שרי (תוס'). אבל לשלוח לה שלום, אפי' ע"י בעלה אסור שלא יבואו לידי חיבה.
- כהן שיש בו עזות פנים, י"א שהוא מעבדי פשחור בן אימר.
- י"א שאין להרהר אחריו, דכתי' "ועמך כמריבי כהן".
- קשים גרים לישראל כספחת:
 לרש"י דאינם זחירים במצוות ומביאין פורענות, ומלמדים את ישראל ממעשיהם.
 תוס': י"א משום שכל ישראל ערבים ונענשים אף על גרים שלא מדקדקים במצוות.
 י"א משום שהזהיר הכתוב שלא להונותם וקשה שלא להונות כלל.
 י"א שבגללם ישראל בגלות, שהוא כדי שיתרכבו גרים.
 י"א לפי שמדקדקים במצוות יותר מישראל ויש קיטרוג על ישראל.
 י"א לפי שאין הקב"ה משרה שכניתו אלא על מיוחסים.

עא

- משפחה שנטמעה נטמעה, דכתי' 'והיו לה' מגישי מנחה בצדקה" - צדקתו של הקב"ה שאינו מבדילים.
- אין שחיטה לעוף מן התורה, דכתי' 'ושפך את דמו" - בשפיכה בעלמא.
- שם של ד' אותיות; י"א שנמסר פעם בשבוע (ד' שנים) לתלמידים.
- וי"א שבועיים.
- שם של י"ב אותיות; מוסרים לצנועים שבכהונה והם מבליעין אותו בברכת הכנים.
- שם של מ"ב אותיות; מוסרים למי 'שצנוע, עניו, ³בחצי ימיו, ⁴לא כועס, ⁵לא משתכר, ⁶ולא מעמיד על מידותיו.
- בבבל; הכל בחזקת כשרים עד שיוודע פסולן.
- בא"י; להשיאו אשה (לרש"י - כל אשה. לתוס' - מיוחסת מד' אמהות) - צריך ראייה לכשרותו.
- להוציא אשה - אין מוציאין אא"כ יש ראייה לפסול.
- השתא דלא ידעינן זיל בתר שתיקוּתא.
- נהר פרת, לרש"י - שופך מא"י לבבל.
- לתוס' - איפכא.

עב

- "ציצורא", י"א דנתערבו בהם כותים.
- וי"א שלא, אלא כותי ביקש מהם אשה - א"נ ר"פ ביקש - ולא נתנו לו והוציא עליהם לעז.
- "וזרח השמש ובא השמש" - צדיק נפטר כשנברא צדיק כמותו; ד"ע - רבי - רב יהודה - רבא - רב אשי.
- לרב יהודה, לרבנן אין צריך לברוק ביוחסין אלא כולן בחזקת כשרות, ויש חולקים.
- ממזרים לעתיד לבא, לר' יוסי - טהורים, שנא': "וזורקתי עליכם... ואטהר אתכם".
- לר' מאיר - אינם טהורים, שנא': "מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם" - ולא מן הממזרות.

עג

- לר' יהודה - גר אינו נושא ממזרת, דקהל גרים איקרו קהל ואסור, דכתי' "קהל חוקה אחת לכם ולגר".
- לר' יוסי - לא אקרי קהל, דהפסיק הענין. ולכו"ע כהנת מותרת לגר.
- ה' קהל כתיבי: חד לכהנים וחד ללוויים, (וי"א דתרוייהו מחד נפקין). חד לישראלים, חד למישרי שתוקי בממזר וחד לשתוקי בישראל, (וי"א דתרוייהו מחד נפקין).
- שתוקי ואסופי;
- מהתורה - מותרים, שתוקי - דאם אינהו אזלי - כל דפריש מרובא פריש, דהרוב כשרים, ואפי' אזלה אייהי - ממזר ספק מותר דכתי' "לא יבא ממזר" ולא ספק ממזר.
- אסופי - דאשת איש בבעלה תולה, וארוסה שהלך בעלה הוי כמחצה וספק ממזר מותר.
- מדרבנן - פסול, דמעלה עשו ביוחסין. ולא פסול מהטעם שמא ישא אחותו מאביו, דלא שכיח.
- ארוסה שנתעברה מהארוס, הולד כשר ותמיד תלנין בארוס חוץ מכשהשליכתו.
- אין בו משום אסופי: ¹מהול, ²איבריו מתוקנים, ³כשסכו אותו בשמן או כחלו עיניו, ⁴כשיש לו קשרים לרפואה, ⁵כשיש לו קמיע, ⁶תלוי בדקל שאין חיה מגיעה לשם, ⁷תלוי בזרדתא (שם עץ) רחוק מהעיר, ⁸נמצא בביהכ"נ קרוב לעיר, ⁹נמצא באמצע הנהר (יש ספינות).
- בשני רעבון אביו ואמו נאמנים לומר בנינו הוא אף שנטלוהו מהשוק.
- בשאר שנים רק כשלא נטלוהו עדיין מהשוק.
- נאמנת חיה לאלתר, י"א כל עוד שלא יצאה.
- וי"א כל עוד שלא החזירה ראשה.
- נאמנת חיה כל זמן שלא קרא עליה ערער, י"א ערער תרי.
- וי"א אפי' ערער חד כיון דליכא חזקה.

- נאמן בעל המקח כל זמן שמקחו בידו, לרש"י - דהו"ל למידק משום מי שפרע.
- לתוס' - מיגו דמצי אמר לא מכרתי.
- נחזי זוזי ממאן נקט, לרש"י - ואנן סהדי שהוא קנה.
- לתוס' - אם יתברר שלקח מהשני הוה מיגו במקום עדים.
- לרש"י - מה שנאמין למוכר כשקיבל מחד משום דאנן סהדי שנתרצה לו.
- לתוס' - בתורת עד אחד ולחייב שבועה.

עד

- נאמן בעל המקח כשנקרע השטר, וה"מ כשבעלי דינין לפנינו - ומיירי בשודא דדייני, לרש"י - שרעתו של דיין נוטה יותר שהאמת כצד אחד.
 - לתוס' - כפי רצונו של דיין.
 - חיה נאמנת לאלתר, אמו עד המילה, אביו כל ימיו.
 - לר' יהודה נאמן לומר זה בני בן גרושה,
 - לתוס' - ממה שאומר על בן שני שהוא בכור וממילא השאר ממזרים.
 - לר' אליהו - ד"יכיר" שהוא בן השנואה בנישואיה דהיינו בן גרושה.
 - שתוקי, לאבא שאול - בודקין את אמו להתירו אם אומרת לכשר נבעלתי. « וכן הלכה.
 - לרבנן ור' יהושע - אינה נאמנת.
- ואיצטריך למיתני פלוגתא תרי זמני, להכשיר אף בבתה, ולמאן דמכשיר איצטריך דאפי' ברוב פסולין נאמנת.
- "כל האסורין לבא בקהל מותרים זה בזה", היינו גר עמוני ומואבי שאסורים בקהל - מותרים בפסולין אף לר' יהודה שגר אסור במזורת.

עיה

- לתנא קמא - כל גרים האסורין לבא בקהל פוסלים בכהונה, דכ"ג באלמנה ביאתו בעבירה ופוסל.
- לר' יוסי - רק מי שזרעו פסול אבל מצרי שני לא פוסל, וככ"ג באלמנה שזרעו פסול.
- לרשב"ג - רק מי שבתו פסולה פוסל אבל לא עמוני ומואבי, וככ"ג באלמנה שכל זרעו פסול.
- אלמנת עיסה (בעלה ספק חלל וכיון שהיא באה מכוחו היא כספק ספיקא);
- לתנאי דלעיל (ת"ק, ר' יוסי, רשב"ג) - פסולה שהרי אין אתה נושא אפי' בתה.
- לר' יהושע וריב"ב - כשרה משום ספק ספיקא.
- הלל שונה עשרה יוחסין עלו מבבל וכולן מותרין זה בזה, לרש"י - היינו כל האסורין בקהל.
- לתוס' - היינו שכל אחד מותר במינו.
- א"נ - מותרין זה בזה כסדר המשנה.
- ארוסה שעיברה: לל"ק: לרב - הולד שתוקי ואסור במזורת אף דאיכא רוב פסולין.
- לשמואל - ממזר, ומותר במזורת.
- לל"ב: לרב - הולד ממזר לענין לאוסרו בבת ישראל.
- לשמואל - שתוקי, לענין שלא יורש בנכסי אביו כשתפס. א"נ לענין לבדוק את אמו כשתוקי.
- גר; י"א שלמאן דשרי במזורת, היינו עד י' דורות אחר שנתגייר.
- וי"א עד שישתקע ממנו שם עכו"ם.

- לר' אלעזר - כותי לא ישא כותית (אף דהוי גר ומותר בפסולין);
- לרב יוסף - היינו משום שעשאוהו כגר לאחר י' דורות שאסור בפסולין.
- לרב דימי - משום דכותים גירי אריות, ועכו"ם הבא על בת ישראל הולד ממזר, לרש"י - וכיון שחלקם עכו"ם וחלקם ישראל ממזרים, חיישינן שיבוא ממזר על עכו"ם. לתוס' - כיון שנשמעו בהם ישראל חיישינן שישראל ישא ממזרת.
- לרבני - אסרום לפי שאין בקיאין בתורת גיטין וקידושין, ושמא ישא בקי את שאינו בקי.
- לרב נחמן - דנתערבו בהם ממזרים (מאחותו ומאשת אח דהווי רק כרת).
- לרבא - דעבד ושפחה נתערבו בהם, והפסול משום השפחה שהרי הולד מתייחס אחריה.
- לר' ישמעאל - פסלו כותים לבא בקהל משום דגרי אריות מהם.
- לר' עקיבא - פסלום כי הם מתירים את הנשואות שלא לייבם דרש"י "לא תהיה אשת המת חוצה" - דווקא היושבת בחוץ דהיינו ארוסה.
- תוס': שמא למ"ד עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר, היינו משום דהוי עכו"ם.
- תוס': אע"ג דאין לאו בעכו"ם ועבד מ"מ כיון דלא תפסי קידושין - נחשבים כחייבי לאוין לר"ע לענין ממזרות.
- תוס': גם מ"ד דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר, מצי סבר דכחייבי לאוין תפסי קידושין.

עו

- מצת כותי; לת"ק - מותרת ויוצאין בה יד"ח. תוס': ומיירי כשעשה בבית ישראל, דאל"כ הוי פת עכו"ם. ומיירי כשגם הכותי אוכל, שהרי חשידי אלפני עיור.
- לר' אלעזר - אסורה, דאין בקיאין בדקדוקי מצוות.
- לרשב"ג - במקום שלא החזיקו בה הכותים, אין יוצאין בה יד"ח.
- לר"מ: הנושא אשה כהנת - צריך לבדוק אחריה ד' אמהות מצד אמה וד' מצד אביה. נושא לויה וישראלית - לר"א בר אבהו - ו' אמהות מכל צד.
- למתניתא - ח' אמהות מכל צד.
- לרבנן: א"צ לבדוק, דכולן בחזקת כשרות, אא"כ יצא עליה ערער (קול ע"י ב' עדים).
- לרש"י - צריך לבדוק שלא היו ממזרות וכדו', ואפי' ישראל הנושא, דעבוד רבנן מעלה ביוחסין.
- לתוס' - בודק פסול חללות, ודוקא כהן הנושא, ואגב בדיקה דחללות בדקי נמי היכא לא שייך אלא ממזרות וכגון בלויה וישראלית. והבדיקה היא לעבודה, אבל לתרומה א"צ בדיקה.
- א"צ לבדוק באבות האשה - דגברי מינצו ביוחסין ואם היה פסול היה לו קול.
- א"צ לבדוק את הבעל - דלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים. רש"י: וכיון דלא הקפידה תורה, רבנן לא עשו מעלה לבדוק ממזרות.
- אין בודקין: א. אם נמצא שאבי אביה שימש על המזבח, דודאי מיוחס הוא. תוס': ואפי' שעבד בעבודות הכשרות בזרים ונשים, דלכתחילה עבדי לה מיוחסין.
- ב. אם עמד לשיר על הדוכן עם הלויים.
- ג. אם נמנה בסנהדרין, גדולה (ע"א) או קטנה (כ"ג).
- ד. אם היה משוטרי הרבים (דיינים בעלמא שאינן ממנין כ"ג) שבירושלים.
- ה. אם היה גבאי צדקה, דכיון שממשכנים אפי' בע"ש אם הוא פסול יצא קול.
- ו. לר' יוסי, אף אם היה חתום דיין בעיר ששמה 'שנה', דדייקי ומחתמי.
- ז. לר' חנינא בן אנטיגנוס, אף מי שהיה בחיילות של בית דור. ודוקא מהיוצאים למחלמה, ולא לבעותי בעלמא.
- ח. משטרות. ט. מנשיאות כפים. י. מתרומה.

עז

- חלל וישראלית: למתני' - בתו פסולה לכהונה. "ולא יחלל זרעו" מקיש זרעו לו, דאף בנו - בתו פסולה. אבל ישראל שנשא חללה, בתו כשרה, דכשם ש"לא יטמא בעל בעמיו להחלו" זכרים ולא נקבות, אף "ולא יחלל זרעו בעמיו" זכרים ולא נקבות.
- לר' דוסתאי ב"י - כשרה, דכתי' "לא יחלל זרעו בעמיו" ולא כתוב בעממיו, משמע שזרעו מחלל את בתו כשהוא ואשתו מעם אחד - ששניהם חללים.
- אלמנה לכה"ג מתחללת בכיאתו, דכתי' "לא יחלל" משמע שמחלל אותה היתה כשרה ונתחללה, ולא לזרעו שנולד מחולל.
- כה"ג שבא על אלמנת ראובן שהיתה אלמנת שמעון, חייב אחת, אע"ג דהוי שמות מוחלקים, בעינן גופים מוחלקים וליכא. ולא בעינן גם שמות מוחלקים (תוס').
- אלמנה אסורה לכה"ג. נתגרשה הוי איסור 'מוסיף' דאסורה אף להדיוט. נתחללה הוי 'מוסיף' דאסורה לאכול בתרומה. זינתה הוי 'מוסיף' הואיל ושם זנות פוסל בישראל - דנאסרת לבעלה.
- « איכא תנא דס"ל דרק בסדר הזה מתחייב על כל אחת ואחת, משום דאיסור 'מוסיף' אית ליה, ואיסור חל על איסור לית ליה.
- איסור חל על איסור: באיסור חמור על איסור קל כאוכל נבילה (לא) ביוה"כ (כרת), לר"ש - אינו חל. לרבנן - חל.

באיסור קל על חמור, ככה"ג שבא על אחותו אלמנה - לכו"ע אינו חל.

לר' שמעון; לתירוץ א' בתוס' - אין איסור חל על איסור אף באיסור 'מוסיף'.

לתירוץ ב' בתוס' - רק במוסיף איסור קל על איסור חמור, כגון כה"ג שבא על אחותו אלמנה, דאיסור אלמנה הוי 'מוסיף' לגבי משוח מלחמה שאינו אחיו.

- "אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח" - אע"ג דכתיבי בכהן הדיוט וכ"ש לכה"ג דמהדיוט נאסרו עליו, מ"מ נכתבו שוב: "גרושה" - דכה"ג ככהן הדיוט שייחד לה לאו לעצמה, וגלי בגרושה וה"ה בחללה וזונה.
- "חללה" - מדנכתב אחרי אלמנה וגרושה דהו איסורי כהונה, ילפי' דאין חללה אלא מאיסורי כהונה.
- "זונה" - דכהן הדיוט זרעו חלל ככה"ג, דכתי' גבי כה"ג: "לא יחלל את זרעו".

עח

- חלוצה דרבנן, וקרא ד'ואשה" לרבות חלוצה הוי אסמכתא.
- כהן או כה"ג שקידש את האסורה לו: לאביי - לוקה משום "לא יקח".
- לרבא - אינו לוקה, דמה טעם "לא יקח", משום "לא יחלל".
- בעל בלבד - לוקה, דכתי' "לא יחלל" והרי חילל.
- קידש ובעל - לוקה שתיים. משום "לא יקח" ומשום "לא יחלל".
- גמר ביאתו - עובר נמי משום "לא יחלל זרעו".
- מחזיר גרושתו משנשאת;
- קידש - אינו לוקה, דכתי' "לקחתה להיות לו לאשה", לרש"י - אישות של ביאה.
- לתוס' - מ"להיות" - הויה דביאה.
- בעל ולא קידש - אינו לוקה, דדרך ליקוחין אסרה תורה, לרש"י - מ"לא יוכל לשוב לקחתה".
- לתוס' - מ"להיות" - הויה דקידושין.
- לר' יהודה - בת גר זכר הויה חללה, מהצד השוה דחלל ומצרי-ראשון שאינן ברוב קהל ובתו פסולה (וכן יליף מהצד השוה דגר פוסל אשתו בכיאתו. ואיכא אסמכתא מהפס' "האלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן, יקחו" - אלמנת אדם שראוי להשיא בתו לכהונה, ולא אלמנת גר, דפוסלה). והא דכתי' "אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל" היינו, עד דאיכא עיקר זרע (אב) מישראל.
- לראב"י - בת גר זכר לא הויה חללה. ד"מזרע" ואפי' מקצת זרע מישראל.
- לר' יוסי - אפי' בת גר וגיוורת כשרה. ד"מזרע" - שנזרע בישראל, ובלבד שתהא הורתו בקדושה.
- לרשב"י - אף גיוורת פחותה מג"ש כשרה, ד"מזרע" שנזרעו בתוליה בישראל. ואחר ג"ש הויה זונה.
- « הלכה כר' יוסי. נהגו כהנים בעצמם כראב"י. נשא בת גר וגיוורת אין מוציאין אותה ממנו, כר' יוסי.

• האב והאם שאמרו - אפי' על עובר דאית ליה חזקה דכשרות - בני זה ממזר: לרבנן - אינם נאמנים.

לר' יהודה - נאמן האב, דכשם שנאמן לומר בני זה בכור מ"יכיר" (אף לרבנן), כך נאמן לפוסלו.

• לרבנן, אף דהאב יכול לתת לבנו נכסיו במתנה, בעינן "יכיר" דנאמן לומר דהוי בכור (כשבא ממדה"י ולא החזיק בכבוד), לנכסים שנפלו לאחר שאמר בכור הוא. ולר"מ דס"ל אדם מקנה דשלב"ל, לנפלו לו כשהוא גוסס, לרש"י - דמתנה דגוסס לא מהניא.

לתוס' - דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר. דאם היה מדבר, דבריו קיימין.

תוס': ולא מתרצינן בחולה שנשתתק; אן דמסתמא יתרפא והרי בידו להקנות. אן דבהרצין בראשו דבריו קיימין.

עט

• קידש האב את בתו ואח"כ קידשה את עצמה, ונמצאת בוגרת:

בו' החודשים שבין נערות לבגרות: קידושי האב קידושין, לרש"י - דבגרה עכשיו.

לת"י - דלעולם לא תמהר לבגור בתוך ו'.

לאחר שש החודשים: קידושיה קידושין דוודאי בגרה.

ביומא דמשלים שש; לרב - הרי בוגרת לפנינו וקידושיה קידושין. « וכן הלכה.

ואין חזקה דנערות, לרש"י - דהיום עשויה להשתנות.

לר"י - דרגילות לבגור מהבוקר.

לשמואל - חיישינן לקידושי שניהם.

ומודה שמואל במכחשת אביה לומר כבר בגרתי מהבוקר, דאין קידושי האב קידושין.

תוס': ומודה שמואל בקידשה אביה לחוד דאינה מקודשת, דהעמר אשה אחזקת פנויה.

• מקוה שנמצא חסר: לרבנן - כל טהרות שנעשו על גביו - אף ברה"ר - טמאות למפרע בתורת וודאי, דהוי תרתי לריעותא; העמד טמא על חזקתו, והרי חסר לפניך.

לר"ש - הוי ספק, וברה"ר טהורות.

וכן פליגי בחבית יין שהפריש ממנה תרומותיו, ונמצאת חומץ:

לרבנן - הנתקן ע"י חבית זו הוי טבל למפרע, דאיכא תרתי; העמד טבל בחזקתו, והרי החמיץ לפניך.

לר"ש - ג' ימים ודאי והשאר ספק. י"א ג' ימים הראשונים ודאי יין, מכאן ואילך ספק.

וי"א ג' ימים האחרונים ודאי חומץ, וקודם לכן ספק.

וי"א ג' הראשונים יין, ג' האחרונים חומץ, ובינתיים ספק (כ"ב צו.).

• הכותב כל נכסיו לאחרים, הוא אומר שכ"מ הייתי, ומדלא שייר מידי גילה דעתו דמצוה מחמת מיתה היה וכיון שעמד אין מתנתו מתנה, והם אומרים בריא היה דמתנתו מתנה;

לר' יעקב - אם החזיקו, הוא מוציא מידם דהעמד ממון על חזקתו.

לר' נתן - אם בריא עכשיו מחזקינן ליה כבריא, ואם הוא שכ"מ מחזקינן ליה כשכ"מ.

• אשה נשאתי במדה"י - מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת, וא"צ להביא ראיה על בנים קטנים שכרוכין אחריה.

אמר, שתי נשים היו ומתה אחת ואלו בניה של החיה - בעי' ראיה שהם בניה, ואפי' שהם קטנים וכרוכים, דשמא בניה של חבירתה היו וגירלתן.

פ

• חזקת כרוכין; לריש לקיש - מהני רק לקדשי הגבול, לרש"י - דהיינו להאכילם תרומה, אבל לא ליוחסין. לר"ת - היינו לכל דבר קדושה כגון תרומה ונשיאות

כפים ולהשיאו אשה, אבל לא ליסקל.

לר' יוחנן - מהני אפי' ליסקל, דס"ל דסוקלין ושורפיין על החזקות.

תוס': ה"מ למתני', אבל רב פליג ונאמן האב להאכילן בתרומה אפי' בלא כרוכין, דס"ל דאין מעלין מתרומה ליוחסין.

- תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו (לרש"י- ודאי נגע בעיסה, וספק אם טיפה באשפה ונטמא. לר"ת- ודאי נטמא נדרות מנשקות אותו, וספק אם נגע בעיסה או שטהור הביא לו ממנה);
- לר"מ- טהורה, דסמוך מיעוטא דאין מטפחין (לרש"י- באשפה. לר"ת- בעיסה) לחזקת טהרה של העיסה.
- לרבנן- טמאה, דמיעוטא כמאן דליתיה, ורובא עדיף מחזקה.
- לריש לקיש- ושורפין את התרומה.
- לר' יוחנן- תולין, דאין שורפין על החזקות.
- ומודה ר' יוחנן ברובא דאיתיה קמן, דשורפין, וכגון עיסה בבית שמוחזק בו שרצים יותר מצפרדעים.
- יש בו דעת לישאל - ספיקו ברה"י טמא.
- אין בו דעת לישאל - ספיקו טהור, חזן מתינוק (דלעיל), דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל.
- תוס': ור"מ מטטר כי רוב מטפחין הוי רוב גרוע.
- וחזן מתרנגולים שספק ניקרו בעיסה בעוד משקין טמאין בפיהם. ואם המשקין היו אדומים ועכורים טהורה, דהיו ניכרין בעיסה.
- תוס': וחזן מכשיש רוב חשוב (לטמא). ולר"מ הוי פלגא ופלגא ולחומרא.
- איש עם ב' נשים - לת"ק- אסור להתייחד, דנשים דעתן קלות ונוחות להתפתות.
- לר"ש- מותר (ע"פ תוס').
- ייחוד בקבורה; לאבא שאול- מותר, דבשעת אנינות תביר יצריה.
- לתנא קמא- אסור, לרש"י- כההוא מעשה שעשו כאילו נשאו תינוק מת ויצאו לעבירה.
- לר"ח- כההוא מעשה שבשעת אנינות נתגבר יצרה ונתפתתה.

פא

- על יחוד אשת איש - אין מלקין, שלא להוציא לעז על בניה, ואין אוסרין אותה על בעלה.
- על יחוד פנויה - מלקין. תוס': ואין אוסרין אותה לכהן משום זונה, אא"כ היא מודה שנבעלה.
- אין איסור יחוד: א. אשה עם ב' אנשים, אא"כ הם פרוצים דאסור אפי' עשרה.
- ואא"כ הם בדרך, דבעי' ג' שמא יצטרך א' לנקביו.
- ב. בזמן שאשתו עמו. והוי לכו"ע (תוס').
- ג. בעלה בעיר, לרש"י- אין חוששין להלקות. אבל איסור יש (תוס').
- לתוס'- אפי' איסור ליכא.
- ואם מתייחד עם שושביניתיה (בעלת ביתו) אסור, ולא מהני בעלה בעיר.
- ד. פתח פתוח לרה"ר.
- ה. עם ד' נשים ששונאות זא"ז (יבמות, צרות, אשה וחמותה, אשה ובת בעלה).
- ו. עם אשה ועם תינוקת בגיל שכבר יודעת טעם ביאה (ותספר בשוק) אבל אין מוסרת עצמה לביאה (ולא תתפתה).
- פליגי תנאי אם יש איסור יחוד: 'איש עם ב' נשים' (כדלעיל), ² בזמן אנינות (כדלעיל), ³ עם אחותו אמו ובתו, ⁴ ורוק עם בהמה או עם זכר (לקמן פב.).
- בית חיצוני ופנימי; לרב כהנא- יש חשש יחוד רק אם האנשים בפנימי והנשים בחיצוני, כי הפנימיים ירצו לצאת ואסור לאיש להתייחד עם ב' נשים (לת"ק).
- למתניתא- איפכא, דכשהאנשים בפנימי חושש שחבירו גם יצא ויראה אותו, אבל כשהם בחיצוני יש לחשוש שיכנס א' לפנימי וחבירו לא ירגישו.
- « להלכה- יש להחמיר בשני האופנים (אביי).
- « תוס': הלכה כרבנן דר' יהודה, דס"ל דלא נחשדו ישראל על משכב זכור ועל משכב בהמה.
- לת"ק, ישן אדם עם בתו ואשה עם בנה בקירוב בשר, עד שיגדילו, דהיינו;
- י"א בת עד גיל תשע וגם שיהיה "שדים נכוננו ושערך צמח", ובן עד גיל י"ב.
- וי"א בת עד גיל י"ב וגם שיהיה "שדים נכוננו ושערך צמח", ובן עד גיל י"ג.
- וה"מ בלא בושה לעמוד לפניו ערומה, אבל אם בושה אסור לישן בקירוב בשר, דיצר אלבשה.
- אסור להשתמש באשה ולהראות לה חיבת אישות, אא"כ כוונתו לש"ש ועושה כן לעשות נחת לאמה.

פב

- לא יהיו מלמדי תינוקות; לתנא קמא - רווק, משום אמהות שמביאות בניהן, ואשה, משום אבותיהם.
- לר' אלעזר - אסור גם לאדם נשוי ואינה שרויה אצלו, וכ"ש היתה לו ומתה.
- איש עם ג' נשים ומעלה; לרש"י - מותר להתייחד, אא"כ עסקיו עם הנשים דלבו גס בהן ומחפות עליו.
- לתוס' - אסור, ואותו שעסקיו עם נשים אסור אפי' באשתו עמו.
- לר' מאיר - ילמד את בנו אומנות נקיה וקלה דהיינו תפירה, ויבקש רחמים ממי שהעושר שלו.
- לאבא גוריא - לא ילמד את בנו אומנות שיש בה ליסטות, וכגון חמר גמל קדר ספן (שבררך לוקטים בגזל, ומעבירין על תנאם) רועה (שרועה בשדה אחרים) וחנווני (מלומד באונאה).
- לר' נהוראי - יש להניח כל אומנות וללמדו רק תורה, שאף בוקנותו אוכל ממתן שכרה.
- כל שעסקיו עם הנשים, וכגון; הצורפים והסריקים והנקורות (מנקרי ריחים של יד) והרוכלין והגרדיים והספרים והכובסים והגרע (מקיו דם) והבלן והבורסקי:
- א. סורו רע, דהיינו שקרבתו רעה ואין לשדלו לבוא לביתו.
- ב. אין מעמידים מהם לא מלך ולא כהן גדול, לא משום דפסילי אלא משום דזיל אומנותיהו.

סליקא לה מסכת קידושיין

מסכת בבא קמא

ב

- תוס': למכילתא - אין עונשין ממון מן הדין.
- לבבלי - עונשין ממון מן הדין.
- גבי שבת, לרבנן - נפק"מ בין אב לתולדה, דאילו עביד אב ותולדה דידיה מחייב רק על האב.
- לר' אלעזר - לתי' א' בתוס' - אין נפק"מ.
- לתי' ב' בתוס' - נפק"מ שצריך להתרועע התולדה משום האב.
- תוס': לגי' א': אב - דבר חשוב, תולדה - דבר שהיה במשכן (ולא תלוי בחשיבות).
- לגי' ב': אב בעי' תרתי: דבר חשוב ושהיה במשכן. תולדה בעי' חדא: או חשוב או שהיה במשכן.
- טמא מת עושה כלי מתכת כיוצא בו. תוס': אותו כלי מתכת אינו עושה כלי מתכת אחר כיו"ב (ר"ת).
- להו"א, קרן מחוברת משלמת ג"ש בפעם ראשונה,
- לרש"י - דאורחיה הוא.
- לתוס' - מהצד השווה דבור וחד מהנך. ואפי' למ"ד פלגא נזקא קנסא - דשוורים בחזקת שימור - ילפי' מהצד השווה, דהו"א שמחוברת דרכו להזיק מתחילתו ולא הוי בכלל "נגיחה", א"כ הויא כשאר אבות שאינם בחזקת שימור ואיכא למילף מינייהו.
- תוס': לר"פ, מועד לאדם לא הוי מועד לבהמה.
- מודה ר"פ בנגח אדם שור וחמור דנעשה מועד לאדם ולכל בהמה.
- ומודה ר"פ במועד לכל וחזר מבהמה (ולא מאדם), דחזרה דבהמה לא הוי חזרה.
- "כאשר יבער הגלל" - זו השן: לרש"י - כי גלל זה שן שפעמים מגולה ופעמים מכוסה.
- לל"ב - כי גלל זה רעי, והשן מבערת המאכל ונעשה גלל.
- לר"ח - כי השן דומה לאבן שיש דהיינו גלל.

ג

- שן דלא מכליא קרנא,
- לרש"י - שחת שעתיד לצמוח אבל לא כבתחילה.
- לתוס' - שטינפה פירות להנאתה. והוי תולדה, דפשטיה דקרא איירי באכילה.
- ר"ת: מקשינן לחומרא בין באיסורא בין בממונא.

- למסקנה: לרש"י - "ושלח" זה הרגל, "ובער" זו השן.
לתוס' - תרוויהו ילפי' מ"ושלח".
- בור י' הוי אב למיתה וט' הוי אב לנזיקין;
לרש"י א' - דכתי' "והמת יהיה לו" בבור י', ודייקינן שבור ט' חייב בנזיקין.
לרש"י ב' - "ונפל שמה שור או חמור" משמע בין מת בין הוזק.
- לתוס' - מסברא, ד' יש בו כדי להמית ובט' יש כדי להזיק. ולא ממעטינן 'שור ולא אדם' מנזיקין,
ד"ונפל שמה וכו'" איירי בבור י'.
- לירושלמי - דכתי' "וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור" - בור למיתה ובור לנזיקין. והמיעוט של אדם מנזיקין לא קאי איתורא.
- תוס': רב דלא מחייב על חבטו, מחייב בחבטה דידיה.
- לרב, תקלה שלא הפקירה משורו למדנו, לרש"י - והוי תולדה דקרן, אלא שלא שייך בו תם.
לרשב"ם - אתי מהצד השוה דבור ושור.
- תוס': בין ער בין ישן הוי אב דאדם, דכתי' "פצע תחת פצע". ומהא ד'אדם מועד לעולם' לא מוכח אלא שהוי כיוצא בו.
- כיחז: לרש"י - רוק הפה.
לתוס' - היוצא מהגרונ.
ניענ: לרש"י - מי האף.
לתוס' - היוצא מהפה.
- צרורות תולדה דרגל ומשלם ח"נ. ופטור ברה"ר, דהלמ"מ להקל. לר"פ - משלם מן העלייה.
לרבא - ספק אי מגופו אי מן העלייה.
- עיור יכול לומר פסוקי תורה בע"פ, משום "עת לעשות".

ד

- לרב - תנא שור וכל מילי דשור, ומבעה זה אדם.
לשמואל - תנא שור לרגלו ומבעה לשינו, וקרן - דלא הוה מועד מתחילתו - ילפי' מ"כשהזיק חב המזיק... שברף ט':
- אדם שהרג בשוגג - פטור מכופר,
לריב"א - מתנא דבי חזקיה דמקיש מכה אדם למכה בהמה.
לר"י - מ"עליו" ולא על האדם. וחזקיה איירי בממון אחר שהזיק בשעה שהרג דפטור מלשלם עליו. ויש חולקים על חזקיה.
- תוס': ישן חייב רק כשהשכיב עצמו אצל הכלים, אבל ישן ואח"כ הביאו כלים אצלו - פטור (ירושלמי).
- תוס': הזיק בכח שני פטור, דהוי גרמא.
- תוס': פותקין ביבותיהן דילפי' לחיובי מהצד השוה דבור ושור - פטורים בכלים, כבור.
- ד' אושעיא; תני (במתני') נזקי ממונ (שור, בור, מבעה, הבער), וקתני (ר' אושעיא) נזקי גופו (ה' דברים וד' שומרים).
תני אדם דאזיק שור (מבעה), וקתני אדם דאזיק אדם (ה' דברים).
תני היוקא דבירים (מבעה), וקתני היוקא דממילא (ד' שומרים).
- ר' חייא; תני (ר' אושעיא) ממונא, וקתני (ר' חייא) קנסא (כפל, דו"ה, עדים זוממים וכו"רע), אונס, מפתה, מוש"ד).
תני ממונא דאתא ליריה בהיתרא (שומר חנם), וקתני ממונא דאתא ליריה באיסורא (גנב, גולן).
תני היוקא דמינכרא (נזק), וקתני היוקא דלא מינכרא (מטמא, מדמע, מנסך. ולמ"ד היוק שאינו ניכר לאו שמה היוק - הוי בכלל קנסא דלעיל).
- ר' חייא לא קתני שור דאזיק אדם דלר"ע משלם נ"ש, דחזר בו ר"ע ומשלם מגופו,
לרש"י - ונמצא שפעמים אינו משלם נ"ש וכגון שהשור שווה פחות.
לתוס' - דאמרינן לקמן דכולם כאבות לשלם ממיטב.
ולא קתני שור דאזיק הקדש דלר"ע משלם נ"ש (י). דבהקדש לא קמיירי.

- תוס': אע"ג דדרשינן "כאשר זמם" ולא כאשר עשה, עדים זוממים ששילם הנדון על פיהם חשיבי "מזיק" וחייבים, לר"ב א- משום שממון אפשר בחזרה.
לר"י- מק"ו, דגבי ממון עונשין ממון מן הדין.
- "מנסך"; לרש"י- מנסך ממש.
לתוס'- פליגי בגיטין חד אמר מנסך ממש וחד אמר מערב.

ה

- לא קתני: מוסר, דהוי דיבורא דלית ביה מעשה.
מפגל, דבקדשים לא מיירי.
תוס': כופר ושלושים של עבר, דבקטלא לא מיירי.
- תוס': מוסר ומפגל, אפי' מאן דלא דאין דינא דגרמי מחייב משום קנס.
- תוס': מוציא ש"ר הוי דיבורא דאית ביה מעשה, לר' אליעזר ב"י- כי מדובר שבעל.
לרבי יהודה- כי צריך שישכור עדים.
עדים זוממים, רחמנא קריה מעשה, דכתי' "כאשר זמם לעשות".
- תוס': עדים זוממים שזממו לחייבו זיבורית - משלמים מיטב, דלענין מיטב קרי ליה אב.
בור אינו מועד לדבר שאין ראוי לו, לרש"י- אדם הוי "אין ראוי" כי פטור עליו.
- לתוס'- כלים ישנים הוי "אין ראוי" מכיון שההבל לא מזיק להם.
- תוס': באסו"מ שנפלו מגג והזיקו בתר דנחו, "כח אחר מעורב בו" הוי קולא - דהמזיק נוצר ע"י כח אחר.
באש, "כח אחר מעורב בו" הוי חומרא - דהמזיק מזיק ע"י כח אחר.
- בור - מעשיו גרמו לו.
אש - אין מעשיו גרמו לו, שהרוח מסייעו (תוס').
- אדם - יש שאין מעשיו גרמו לו, וכגון ישן או נפל מהגג כרוח שאינה מצויה.
- רגל הזיקה מצוי. כל שאר האבות ואפי' בור אין הזיקם מצוי (תוס').

ו

- מהצד השווה ילפי': א. אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו.
ב. בורו המתגלגל.
- ג. פותקין ביבותריהן וגורפינן מערותיהן בימות הגשמים.
- ד. הכותל והאילן שנפלו.
- וכולהו בהזיקו בתר דנחו, חוץ מכותל ואילן דמיירי אף בהזיקו בהדי דאזלי.
- וכולהו בין אפקרינהו בין לא אפקרינהו.
- וכולהו ילפי' מבור ושור, חוץ מאסו"מ דילפי' מבור ואש.
- בור המתגלגל שהזיק בהדי דאזלי;
- ברגלי אדם: לרש"י- האדם פטור דאין דרכן של ב"א להתבונן בדרכים. ובעל הבור חייב, דחשיב כרוח מצויה והוי אשו.
- לתוס'- האדם חייב הכל, דדרכו להתבונן לענין שלא ילך כ"כ בחוזק שיתין ויזיק.
- ברגלי בהמה: שניהם חייבים, בעל הבהמה ובעל הבור, דהמתגלגל לאו בר דעה הוא.
- היתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק,
לר' ישמעאל- משלם מזיבורית, דבניזק שיימינן מגז"ש "שדה" "שדה" מ"ובער בשדה אחר".
לר' עקיבא- משלם מעידית, דבמזיק שיימינן דכתי' "מיטב שדה... ישלם" - מיטב של המשלם.
וק"ו להדיוט שנגח הקדש דבעידית, דס"ל כר"ש בן מנסיא דאף תם משלם נ"ש.
- ומודה ר' ישמעאל דאהני קרא להיכא שהזיבורית של המזיק שוה פחות מעידית דניזק, דמשלם מעידית שלו אף ששוה יותר מעידית דניזק.
- תוס': היתה עידית דמזיק כזיבורית דניזק, לר' ישמעאל- משלם כסף (למ"ד או כסף או מיטב).
לר' עקיבא- ישלם ממיטב שלו.

- שן ורגל (או כל שאר נזקיך) שהזיקו את ההקדש - פטור.
 לל"ק ברש"י- מרכתי "שור רעהו" ילפי' לכל נזקיך.
 לל"ב ברש"י- דלא משכחת שדה הקדש, דשדה חרם לכהנים, ושדה הקדש פודה הבעלים או מוכרן
 לאחר וכשיצא ביובל הוי לכהנים. וקודם פדיה אין מעילה בקרקעות.
 לתוס'- ילפי' לה מקרן ("שור רעהו"), אדם ("כי יאכל" פרט למוזיק), ובור (פסולי המוקדשין). ולמ"ד
 דאיכא כופר ברגל לא ילפי' מכל הני דלא משלם בהו כופר בפעם ראשונה, אא"כ ס"ל
 כר"ט דאיכא כופר בתם.

ז

- הוי לו בתים שדות וכרמים והוזלו (ולא מיירי בבתים שדר בהם);
 י"א דמיירי בעני;
 הוזל ארעתא דכו"ע: לרש"י- אם אינו מוצא למוכרן במאתים זוז - יטול ממעשר טובא ואפי'
 אלף זוז (בכת אחת) כדין עני שאין לו מאתים זוז.
 לתוס'- אפי' שוות טובא (יותר מר' זוז) יטול וא"צ למוכרן בפחות משויין.
 הוזל רק שלו: אפי' פורתא לא יטול, דפשע בזה שעילל ונפיק אזוי.
 וי"א דמיירי בעשיר שצריך מעות למוזנות;
 הוזל ארעתא דכו"ע: לרש"י- יטול, דלא פשע.
 לר"ף- לא יטול, כיון דזל כ"ע ועדיין שוות מאתיים זוז.
 הוזל רק שלו: לרש"י- לא יטול, דפושע הוא דעייל ונפיק אזוי.
 לר"ף- יטול עד שימצא למוכרן בשויין, דעכשיו רואים שהוא דחוק.
 • בניסן יקרי ארעתא, דהלוקח חורש בקיץ וזורע בתשרי וחשון. וכן בתים, דאז רגילים לשכור בתים (תוס').
 אם צריך זוזי בתשרי - אמרינן דעד פלגא אורחיה למיזל;
 למ"ד דמיירי בעני- ויטול ממעשר עד מאה זוז להשלים למאתים.
 למ"ד דמיירי בעשיר- יטול ממעשר רק אם הוזלו יותר מחצי.
 • בניזקיך: ניזק שרוצה בינונית וזיבורית בתשרי - יתן לו כדהשתא, דכתי' מיטב ולא הורע כוחו בפחות.
 בבע"ח: מלוה שרוצה עידית בתשרי - יכול לתת לו כיוקרא דלקמיה (ניסן), דמדאורייתא דינו בזיבורית.
 רוצה זיבורית בתשרי - יתן לו כדהשתא, דאל"כ נעלת דלת בפני לויין.
 בכתובה: אשה שרוצה בינונית ועידית בתשרי - יכול לתת לה כיוקרא דלקמיה, דדינה בזיבורית.
 כתי' "מיטב שדהו" וכת' "ישיב" לרבות שווה כסף;
 לעולא ב"ר עילאי- מדעתו (לא אטרחיה לב"ד) - אפי' סובין, בעל כרחו - מיטב. ונרחה.
 לרבא- יתן לו מסובין מעולין שלו. ונרחה.
 לר"פ ור"ה ב"ר יהושע- כל מילי מיטב (דמוזבן בכל מקום) חוץ מקרקע דבעי' דווקא מיטב.
 לרב הונא- יתן כסף או מיטב. אין לו, יתן סובין וא"צ למוכרן.
 « לרב אלפס- הלכה כר"פ ור"ה בריה דרב יהושע, שהם בתראי.
 לר"ת- הלכה כרב הונא.
 • ספק האם לר"ע בשלו הן שמין, א"ד בשל עולם הן שמין, דהאיך דקא משלם הוי למעוטי דניזק.
 « להלכה בשלו הן שמין (תוס').

ח

• יש לו בינונית וזיבורית; לברייתא קמייתא - בע"ח בבינונית.

לברייתא בתרייתא - בע"ח בזיבורית.

אנ דתלוי אם היתה לו עדית ומכרה לאחר ההלוואה ואישתעברא ליה בינונית או שלא היתה עידית.

אנ דבשל עולם הן שמיין, ותלוי אם שויה בינונית כעידית דעלמא (וקרי ליה בינונית כי יש לו עידית לתוס') או כבינונית דעלמא.

או דפליגי אי בשלו הן שמיין או בשל עולם, ומיירי דבינונית שלו כבינונית דעלמא.

או דפליגי בהא דאמר עולא דתקנו דבע"ח בבינונית (משום נעילת דלת),

לרש"י - דאיכא מאן דלית ליה דעולא כלל, ודינו בזיבורית.

לתוס' - דרוקא הכא לית ליה דעולא, דכיון שאין עידית הבינונית הוי כעידית לענין חשש

שיראה שדה נאה לחבירו ויאמר אקפוץ ואלונו.

• היו עליו ניזקין ובע"ח וכתובה, ומכר את כל שדותיו לג' ב"א;

מכר ביום אחד - נכנסו תחת הבעלים וגובין כדינן, דאין ניכר מי קדם דכותבין שעות רק בירושלים.

מכר בג' ימים - גובין מהאחרון תחילה (וה"ה במכר לא').

תוס': ואם באו לגבות בב"א - כל הקודם בשטר קודם (ריב"א).

• מכר לא' בג' ימים ולקח עידית באחרונה, או שמכר לו ביום אחד;

ניזקין - בבינונית, דמאיים שיחזיר שטרא דזיבורית למרה.

בע"ח - בבינונית. ולא מצי למימר ליה שקול זיבורית, דא"ל לך תהדר.

כתובה - בזיבורית. ולא מציא למימר לך תהדר, דלא מפקיע כוחה.

אם מת המוכר, הקונה לא יכול לומר מהדרנא שטרא, דגם אם יחזיר הוי כקרקע שקנו יתמי אחר מיתת

אביהם דלא משעברא. והנשים גובין כדינן, דאמר לא ניחא לי בתקנתא דאין נפרעים ממשועבדים

במקום שיש ב"ח.

• לקח עידית באחרונה; מכר בינונית וזיבורית ושייר עידית - כולן גובין מעידית, דאותה לקח אחרונה.

מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית - כל א' גובה כדינו, דראשון מכר לשני כל

זכות שתבוא לידו, והוא הרי היה אומר דלא ניחא ליה בתקנתא וכדלעיל.

• שמעון שקנה כל שדות ראובן ומכר חלקם ללוי;

אם לוי קנה את כל הבינוניות - בע"ח דראובן גובה או משמעון או מלוי.

אם לוי קנה חלק מהבינוניות - בע"ח גובה רק משמעון, דמכר ללוי כל זכות שתבוא לידו ושמעון יכל

לדחות הבע"ח לבינונית אחרת.

אם לוי קנה רק עידית וזיבורית - בע"ח גובה רק משמעון אף שהבע"ח רוצה זיבורית, דא"ל להכי טרחי

וזבני ארעא דלא חזי לך.

• בע"ח דמוכר שטרף מלוקח,

לאביי - אם מכר באחריות, מצי מוכר לידן עם הבע"ח. ואף דטענינן ללוקח, מכל מקום איכא נפק"מ;

לרש"י - שהמוכר יכול לטעון לבע"ח אישתבע לי דלא פרעתיך.

לתוס' - לראיה אחרונה, וכגון שלוקח אמר אין לי עדים וראיה, דמוכר עדיין יכול להביא.

א"נ - שהמוכר יכול לטעון לב"ד הגדול קאזילנא.

וי"א - דאף בלא אחריות יכול המוכר לידן עם הבע"ח משום תרעומת דלוקח.

ט

• קנה שדה ויצאו עליה עוררין,

לאביי - בקנה שלא באחריות אינו חוזר בו אם החזיק בשדה (לרש"י בב"מ - בחוקה. לתוס' - שהלך אמצרי השדה

אחרי שקנה בשטר וכדו'. אבל אם שילם - אינו חוזר בו אף בלא החזיק), דא"ל חיתא דקיטרי (שק קשור)

סברת וקבלת.

וי"א - דאף באחריות אינו חוזר בו, דצריך קודם להביא שטר שטרפו ממנו כדין.

- ר"ת: ניזקין - בכסף או מיטב. אם אין לו, יתן אפי' סובין וא"צ למוכרן (ורב אלפס פליג).
בע"ח - בכסף. אם אין לו, א"צ למכור (וה"ה במקח טעות).
פועל - בכסף. אם אין לו, צריך למכור ולשלם דוקא בכסף.
 - אחים שחלקו ונטל א' קרקע וא' מעות ובא בע"ח ונטל קרקע;
י"א דיטול מאחיו חצי הכסף.
וי"א דהפסיד, דהכסף יכול ליגנב כמו שהקרקע יכולה ליטרף ע"י בע"ח.
 - אחים שחלקו קרקע ובא בע"ח ונטל קרקע של אחד מהם (דמיידי באפותיאי);
לרב: בטלה מחלוקת, דאחים שחלקו כדורשים הוו.
לשמואל: הפסיד, דאחים שחלקו כלקוחות שלא באחריות הוו.
 - לרב אסי: לרש"י - יחלוקו, ויחזיר לו רביע בקרקע או במעות, דמספקא ליה אי כדורשים דמו אי כלקוחות שלא באחריות. ולצד שהם יורשים מצוי לסלוקי בזווי - דלא כרב - דא"ל אנא לבע"ח מסלקנא בזווי.
 - לתוס' - יחזיר לו רביע בקרקע ורביע במעות, דמספקא ליה אי כדורשים דמו (ובקרקע) אי כלקוחות באחריות (ובמעות).
 - "בהידור מצוה עד שלישי";
לבבלי - עד שלישי במצוה, לרש"י - שלישי במחיר המצוה (אתרוג נאה ויקר יותר).
לתוס' - שלישי באיכות המצוה (אתרוג גדול יותר).
ספק: שלישי מלגיו או מלבר.
 - למערבא - עד שלישי - שכרו בעוה"ב, יותר משלישי - שכרו בעוה"ז והקדן לעוה"ב.
לריש לקיש - שור קשור ובור מכוסה שמסרן לחש"ו והזיקו - חייב, משא"כ באש שאם מסר לחש"ו גחלת והזיק - פטור, דשור דרכיה לנתוקי ובור דרכיה לנתורי, לרש"י - מאליו.
לתוס' - ע"י חרש.
 - לר' יוחנן - מסר שור מותר ובור מגולה לחש"ו - חייב (ובשור קשור פטור דס"ל שהחש"ו שומרו ותוס''), משא"כ באש שאם מסר לחש"ו שלהבת - פטור, דהחש"ו גרם לדליקה אבל שור ובור הזיקו בעצמם.
 - בשן ורגל איכא כופר דילפי' מקרן.
באש ליכא כופר, לרש"י - דהיה לו לברוח, ובכפות איכא קלב"מ.
לתוס' - דכתי' "עליו" ולא על הבור ולא על האש. ו"שור ולא אדם" איצטריך לפטור עבד או עכו"ם הקנוי לישראל שנפל לבור.
- י
- היזק קרקע: בקרן - דש בנירו.
באש - ליכחה נירו וסכסכה אבניו.
בבור לא שייך היזק קרקע.
 - תוס': שור פסולי המוקדשין שנפדה ומת או ישראל שמת - אטורים בהנאה (וחשיבי "אין המת שלו") אבל שערן מותר בהנאה.
 - תוס': ישב על ספסל ושברו - פטור, דשאלו ליה והוי כמתה מחמת מלאכה.
לרשב"ם - לבעל בשר כפפא בר אבא - אינו שאול וחייב.
 - לר' עזריאל - אף שאינו בעלי בשר חייב לשלם, ורק אם אדם כבד מנעו מלעמוד פטור.
מסר שורו לה' ב"א ופשע בו א' והזיק, ובלאו איהו נמי מינטר; לרש"י - האחרון פטור.
לתוס' - כולם חייבים.
 - ה' שישבו על ספסל ובא אחד וישב ושברו, למסקנת הגמ', כולם חייבים גם אם בלאו איהו לא הוה מיתבר כלל, דהיה להם לעמוד (רש"י ע"פ הגר"א).
 - הכוהו י' ב"א בבת אחת ויש בכ"א כדי להמית - כולן פטורין, שאין ידוע ע"י מי נהרג.
הכוהו בזה אחר זה: לרבנן - כולן פטורין, דכתי' "כי יכה כל נפש אדם" - כולה נפש משמע.
לר' יהודה בן בתירא - האחרון חייב, "כי יכה כל נפש אדם" - כל דהו נפש.

- בעלים מטפלים בנבילה. כלומר, פחת נבילה דניזק והיה לו למוכרה כיון שמתה. וילפי' לה מג' קראי:
 - א. "מכה נפש בהמה ישלמנה" (בידיים, דהיינו בכוונה) - מלשון ישלימנה.
 - ב. "אם טרף יטרף (בפשעית שומר) יביאהו עד הטרפה לא ישלם" (שכיה) - טרפה עצמה ישלם.
 - ג. "והמת יהיה לו" (שור נגח - שכיה ובידיים) - לניזק, דאי למזיק - לשתוק, דהא כבר כתי' "שור תחת השור".

יא

- טורח נבילה להוציאה מהבור, לתנא קמא - על הניזק.
 - לְאָבָא שְׂאוּל - על המזיק, דכתי' "כסף ישיב לבעליו והמת...".
 - אם מחוץ לבור הנבילה שווה יותר, לכו"ע על הניזק להוציאה.
 - "יביא עדורה לב"ד", לרש"י - נבילה.
 - לְתוֹס' - גרסי' "ארורה", שמתה בלא ברכה.
 - ואית דגרסי עדורה.
- שאל כלים ונפחתו: שמין השברים ומשלם את השאר.
 - גַּנְבֵי וְגוֹזְלֵי: לעולא - שמין.
 - לְרַב פְּפִי - אין שמין. « וכן הלכה. תוס': וטעמא, דכתי' "אשר גזל" ולא הוי כעין שגזל, דגנב וגוזל קנו מיד כשהוציאו מרשות בעלים.
 - שליא שיצתה מקצתה ביום א' ומקצתה ביום ב' - אין מקצת שליא בלא ולד וחוששת מא' ומונה מב', לרש"י - לענין לטמא טהרות שתגע בהם.
 - לְתוֹס' - לענין לאוסרה על בעלה. דלטהרות, ברה"ר טהור וברה"י טמא.
 - להו"א יש מקצת שליא בלא ולד, ולא חוששת מיום א', דהוי ספק ספיקא - ספק האם יצא הולד והאם יצא רובו. ומ"מ שליא דבהמה שיצאה מקצתה אסורה כולה באכילה גזירה מקצתה אטו כולה;
 - לרש"י - דגם בנפקא כולה אטו למימר אין כאן ולד ותשתרי בשחיטת האם. משא"כ באשה דליכא למגזר דקחזי דמכי נפק ולד בשני מטמינא לה.
 - לְתוֹס' - שיבאו להתיר גם ביציאת רובו אותו מיעוט שבפנים מטעמא ד"כל אשר בבהמה". משא"כ באשה דלא גזרינן; או כי אין טעם להשוות בין רוב למיעוט.
 - או כי אם ימנו מא' דלמא אתו לידי קולא ולא ימנו מב' לימי טומאה.
 - או כי אפוש טומאה לא מפשינן.
- בכור שנטרף (לרש"י - שנהרג. לתוס' - שנעשה טריפה) בתוך ל' - אין פודין אותו, דכתי' "אך פדה תפדה". ולתוס', אם נהרג בתוך ל' אין פודין אותו מ"ופדויו מבן חודש".
- בכור דקים לן שכלו לו חודשיו, מרש"י משמע שחייב לפדותו אף תוך ל'.
- לְתוֹס' - אין פודהו תוך ל'.
- אחין שחלקו, בגדי חול שעל בניהן ובנותיהן אין שמין. בגדול אחי אף מה שעליו אין שמין - אם לא מיוח, כי היכי דלשתמעון מליה.
- שומר שמסר לשומר, לעולא - פטור, דמסרה לבן דעת. ואם ש"ח מסר לש"ש ונגנב או נאכד - הש"ש משלם לבעלים, דהלכה כר' יוסי דאמר אין הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו (תוס').
- לְרַבָּא - חייב, י"א משום דא"ל האיך לא מהימן לי בשבועה.
- וי"א דא"ל אין צרוני שיהא פקדוני ביד אחר (ולכתחילה לכו"ע אסור להפקיד ביד אחר).
- וּנְפַק"מ כשהשני נאמן יותר מהראשון.
- « ר"ת פסק דאין מסרדין לבע"ח.

יב

- כל היכא דגבי בע"ח מלקוחות (משום נעילת דלת) גבי נמי מיתמי; ¹אפותיקי, תוס': ²מלוה בשטר, ³מלוה הכתובה בתורה למ"ד ככתובה בשטר דמי, ⁴ועמד בדין.

- עבדים: לענין דרבנן - לעולא - כמקרקעי.
לר"נ - כמטלטלי.
- תוס': לענין דאורייתא (אונאה, שבעה) - כמקרקעי דמו.
בלשון ב"א - ספק (בב"ב) אי כמטלטלי אי כמקרקעי.
- תוס': כותבין פרוזבול על דבר שא"א לבלותו. וכן על עציץ נקוב, דכיון דחשיב קרקע לא פלוג רבנן.
עבד קונה כחצר רק בכפות, דחצר מהלכת אינה קונה. תוס': ודוקא כשהוא ישן, שתהא משתמרת לדעתו.
- תוס': קנין אגב הוא מדרבנן וקרא ד"ערים מצורות ביהודה" הוא אסמכתא.
- למ"ד עבדי כמקרקעי, פליגי תנאי האם לקנין אגב בעי' קרקע דלא נידיי דומיא ד"ערים מצורות ביהודה" או לא.
- תוס': קרקע אינה נקנית באגב, ומ"מ עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת קנה כולן דחשיבי כמחוברות. ובעי' דעת אחרת מקנה אותן, אבל בנכסי הגר או במכר שלא נתן דמי כולם - מצר מפסיק.
- החזיק בקרקע קנה עבדים ובלבד שעומדין בתוכה:
למ"ד עבדי כמטלטלי אף שבעלמא לא בעי' צבורין, הכא בעי' עומדין בתוכה דשאני מטלטלי דניידי (ויש להם דעת ותוס').
- למ"ד עבדי כמקרקעי הכא בעי' עומדין בתוכה דשאני מקרקעי דניידי. וחשיבי חד תשמיש לפי שהעבד ראוי לעבודת קרקע (תוס').
- בכור או חלק הכהן בשלמים: חזי להקרבה (תם בארץ ובזמן המקדש) - הוי ממון גבוה.
לא חזי להקרבה (בעל מוס, בחו"ל, בזה"ו) - לריה"ג הוי ממון בעלים, ולרבנן הוי ממון גבוה (תוס').
- חלק הישראל בשלמים: לרש"י - מחיים פליגי ריה"ג ורבנן, לאחר שחיטה לכו"ע הוי ממון גבוה.
לתוס' - בין מחיים בין לאחר שחיטה פליגי ריה"ג ורבנן (אינו מבואר להדיא).
- תוס': בכור בעל מוס מודו רבנן שלאחר שחיטה הוי ממון בעלים, דהא אפי' לנכרי שרי להאכילו.
- תוס': בכור תם בזה"ו לאחר שחיטה - אסור בהנאה, דהוי קדשים השחוטין בחוץ.
- בכור תם בחו"ל א"צ להביאו לא"י. בא לארץ ישראל; לר"ש - יקרב.
תוס': לר"ע - לא יקרב.